

Igor Radojčić

A dan je tako lepo počeo

Novoli
P U B L I S H I N G

© NOVOLI, Beograd, 2014.

Lektor: Dejan Arsenovski
Korektor: Lenčica Radojčić
Korice: Saša Živaljević
Crtež na naslovnoj strani: Luka Radojčić

Za izdavača: Igor Radojčić

Sva prava zadržana.
Doštampavanje i objavljivanje u celosti kao i u segmentima
samo uz dozvolu izdavača.

A DAN JE TAKO LEPO POČEO

PREDGOVOR

Tekstovi i publikacije bivših fudbalskih sudija su duži niz godina, sada već i decenija, u Evropi i svetu redovna pojava. Konačno imamo priliku da pročitamo takav tekst i na srpskom jeziku, i to delo našeg, domaćeg autora.

U pitanju je pionirski poduhvat, s ciljem da se osvetli i približi sudijski poziv, da dočara i predstavi one emocije koje ispunjavaju sudije, šta je to što unosi nemir, čemu su posvećeni, o čemu razmišljaju, ali i mnoge druge detalje koje poznaju svi oni koji su kročili na teren kao sudije.

Ova, po obimu nevelika, ali po svom značaju važna publikacija, nije običan tekst o suđenju, niti su u pitanju sećanja bivšeg sudije, nego se, po mom mišljenju, radi o priručniku, kao prvo, za mlade sudije, ali i za sve bivše i sadašnje sudije, zato što, verovatno, ne postoji osoba koja je pokušala, barem na kratko, da se bavi fudbalskim suđenjem, koja se neće prepoznati u nekoj od rečenica koje slede.

Ovom knjigom otvorena je nova stranica u prezentovanju fudbalskog suđenja široj javnosti. Nadam se da će ona biti samo početak koja će drugima biti podstrek da rade na svom razvoju i usavršavanju, ali i da razmišljaju o svom doprinosu razvoju fudbalskog suđenja kod nas.

Verujem da će svi ljubitelji sporta, fudbala nadasve, ali i šira publika, na osnovu ove publikacije moći da stekne sliku drugačiju od klasičnih stereotipa koji su egzistirali, koji nažalost

i dalje egzistiraju, kada su u pitanju fudbalske sudije i suđenje.

Treba biti otvoren i pošten i reći da su ponekad i same sudije svojim postupcima kreirale i uklapale se u taj stereotip. Važno je da postoji način i ljudi koji će reći i pokazati da uvrežena mišljenja ne znače uvek istinu, niti jedan ili dva loša primera mogu da budu reprezentanti cele grupe, usudio bih se da kažem i načina života.

Voleo bih da publikovanje ovog teksta bude početak novog poimanja „ljudi u crnom”.

Milorad Mažić

Ovaj tekst namenjen je, pre svega, mladim sudijama i onima koji se tako osećaju, s ciljem da pruži kraći uvid u ono što ih očekuje na neizvesnom putu, koji ponekad zna da bude gorak i bolan, kojim su izabrali da idu.

Želim da ih ohrabrim, da im kažem da je izbor pravi, da mogu da očekuju uspone i padove, da će biti smeha i radosti, ali i situacija kada će pomišljati da napuste i odbace poziv fudbalskog sudije, ali ako to zaista mnogo vole i veruju u sebe, neka nikada ne pomisle da odustanu.

Autor

UVOD

Listam stare, crno-bele fotografije, na jednoj sudija, bela košulja, ogromna, dugačka kragna, šorc, više skraćene pantalone, dugačke crne čarape, neizbežni brkovi, ozbiljan, spreman da „deli pravdu“, da bude vrhovno božanstvo na terenu, kome igrači neće moći, niti smeti da se obrate, koga će sa strahopoštovanjem gledati. Zatim nailazim na fotografiju na kojoj je izašao iz sakoa i obukao nešto što bi trebalo da liči na sportsku opremu. Na njemu izgleda smešno, ne pristaje mu, zato što je sudija dežmekast, nazire se okrugli stomak ispod dresa, noge su mu jake, stubaste, jednostavno izgleda ogromno, neprikladno za funkciju koju će obavljati na terenu. Brkovi su ponovo tu, oni su simbol ozbiljnosti, strogoće, poštovanja pravila, oni unose mir na teren, oni su garant uspešnosti fudbalskog suđenja tog trenutka.

Kod nas je postojao višedecenijski sindrom opstajanja prevaziđenog prototipa figure fudbalskog sudije. Nije bilo bitno da li je uspešan ili neuspešan, da li je mlad ili star.

Pokušajmo da napravimo skicu tog modela, protipa, sudijskog arhetipa. Srednjih godina, bez određenog ili vrlo nejasnog zanimanja, interesovanja su mu površna (ako ih i ima), poznanstva (s onima sa vrha) prilično bliska, nikada se ne izjašnjava prvi, brzo razmišlja još brže donosi zaključke. Ako i ima neki talenat vešto ga skriva, uvek razmišlja šta će i gde će biti kada završi sudijsku karijeru, želi i čini sve da ta karijera traje što duže, i trudi se iz petnih žila da se nikada, baš nikada nikome ne zameri.

Da li je to prava slika fudbalskog sudije? Da li javnost, još uvek, sudije vidi i doživljava na taj način?

Verujem da možemo, znam da to već i radimo, drugačije. Bez

razmišljanja šta će ko da kaže i da li će se to nekome dopasti.

Suđenje je misija, povereni zadatak od koga se ne može odstupiti. Neprekinuti niz stvaranja i kreativnosti. Bez imaginacije i talenta nema uspeha, ali pre svega, bez rada ne može se ni pomišljati na uspeh.

Počeci

„10. mart 1935: Utakmicu između BSK i S.K. Jugoslavije (3:2) sudio je slavni fudbaler dr Milutin Ivković- Milutinac. Pomoćnici su bili, takođe, poznati igrači Stevan Luburić i Nikola Grba Marjanović, brat mnogo poznatijeg Moše. Oni su odlično obavili posao, pošto zbog spora u Zboru sudija Beogradskog loptačkog podsaveza, nije imao ko da sudi. Iako je bio iskusan fudbaler dr. Ivković napravio je dve greške. Prvo, kada je podbacio loptu pošto ga je ona udarila jer nije znao da je sudija ‘vazduh’. Drugo, pošto je odata pošta uspomeni na blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I, umesto da spusti loptu gde je igra prekinuta dr Ivković loptu je šutnuo u vis i viknuo - igranj.“

Kao što se vidi iz ove arhivske vesti nikada nije bilo lako biti fudbaski sudija. I u prošlosti je bilo sporova, i tada se grešilo, i tada su sudije bile opravdanje za sopstvene neuspeheili mete za iskaljivanje srdžbe i gneva.

Da bih ilustrovao ovu tvrdnju poslužio se još jednom arhivskom vešču: „10 mart 1940. godine: Na utakmici 13. kola Srpske lige između BSK i Jedinstva (5-3), igrač Jedinstva, Bane Sekulić, posle izjednačenja BSK na 3-3 udario je dva šamara sudiji Matiji Paženu. Sekulićev postupak izazvao je zaprepašćenje u javnosti. Kažnjen je sa dve godine neigranja.“

Uveren sam da postoji razlika između reakcije i shvatanja bahatosti i huliganskog ponašanja nekada, i onoga što se dešava danas. Takav gest u savremenom svetu neće izazvati „zaprepašćenje javnosti“. Naviknuti smo na nasilje, više se na njega i ne osvrćemo, stoga svaki put kada se čuje za gest verbalnog ili fizičkog nasilja prema fudbalskim sudijama prvo se pomisli, a da nisu možda to i zaslužili?

Šta mladog čoveka pokrene i usmeri ka tome da postane fud-

balski sudija? Ja sam, na primer, igrom slučaja pročitao vest u sportskom listu da se organizuje kurs za sudije i prijavio se. Želeo sam da vidim kako sve to izgleda, shvatio sam to kao izazov. Vreme prolazi, stičete iskustvo, pomalo i napredujete, sudite više lige i rangove, ponekada vam se pojavi ime u novinama, vrlo često pogrešno, slovo manje ili više u prezimenu, onda vas izveštač koji prati domaći klub oceni manjom ocenom smatrajući da ne zaslužujete veću ocenu zato što domaća ekipa nije pobedila. To vas rastuži, oneraspoloži, ali uprkos svemu idete napred.

Na početku, važno je biti uporan i učiti. Koristiti svaku priliku da se nauči nešto novo. Sudija ne sme da se boji. To nije lako. Nije lako kada odlazite u nepoznatu sredinu, sudije koje imaju takvo iskustvo vrlo dobro znaju o čemu pričam. Sredinu koja nema izražene sportske vrednosti, koja želi da pobedi po svaku cenu, ne birajući sredstva, a vi ste jedina brana koja bi trebalo tim nesportskim stvarima da stane na put. Prepreka koja će želiti da primeni pravila, i neće dozvoliti da ta pravila budu prekršena. Neki pokleknu, rekao sam nije lako, ali većina je uporna, zna da primena pravila tog dana ili bilo kog drugog dana zavisi samo od tog mladog, tročlanog sudijskog tima, i da im niko neće zahvaliti na tome što su dosledni i uporni, ali oni nemaju nameru da od toga odustanu.

Ponekad se dosta rizikuje, mislim pre svega na ličnu bezbednost, ali sudije neće odstupiti od svoje namere ni po koju cenu. Taj osećaj, da radite nešto ispravno, iako ima onih koji žele da vi to ne činite, zbog uskih i sebičnih interesa, ispunjava vas i donosi neizmerno zadovoljstvo. Ispravnost tog čina je nešto što će vam davati snagu da se bavite ovim pozivom i dalje. Nagrada neće stići, neće pisati o vama u novinama, neće vas hvaliti na radiju i televiziji, nećete dobiti plaketu, ali činjenica da iskreno i pošteno radite ono što volite najveća je nagrada za sav trud, i ponekad, strah koji ste pretrpeli.

Organizacija

Prvi susret svakog budućeg sudije sa svim onim što ga očekuje ukoliko bude želeo da se bavi ovim pozivom vezan je za sudijsku organizaciju. Nekada je to bila sekcija, pa udruženje, menjali su se nazivi, menjali su se organizacione šeme, ali način ulaska u svet suđenja nije se previše menjao.

Stidljivi odlazak u prostorije lokalnog fudbalskog saveza, na nečiji nagovor ili iz radoznalosti. To bi, uglavnom, bila priča većine sadašnjih i bivših sudija o sopstvenim počecima.

U prvom trenutku sudijska organizacija novom, mladom sudiji izgleda kao nešto u čemu se ne može snaći, grupa ljudi koja se okuplja i stalno raspreda i prepričava jednu te istu temu. Priča se samo o fudbalu i suđenju, ali to čine starije, iskusnije sudije, koje već imaju svoje doživljaje, imaju svoju istoriju, imaju šta da kažu. Stoga, mladi sudija ulazi u organizaciju tiho, ne privlačeći pažnju, kao u biblioteku ili na predavanje na fakultetu, ne želi da preki-da autoritete koji besede, prenose znanje na mlađe. Vremenom, sticanjem iskustva, organizacija postaje neizbežno mesto sudijskog odrastanja. Svakodnevni odlasci, želja da se pokaže da je period inicijacije prošao, da se pokaže da postoji iskrena želja da se postane pravi sudija, da se ne radi samo o dečijoj, tinejdžerskoj radoznalosti. Želja da se podele prva iskustva, prva dešavanja, prva iskušenja. Mladi sudija to ne može deliti sa roditeljima ili prijateljima koji se ne bave suđenjem. Jedino mesto gde može da sretne vernike koji na pijedestal, na oltar stavljaju fudbal i suđenje, i kojima slušanje i pričanje doživljaja sa fudbalskih terena predstavlja liturgijski obred je organizacija. Sudijska organizacija.

Vremenom mlade sudije postaju iskusnije, pa oni dočekuju mlađe kolege, pričaju im svoje priče, dogodovštine koje su čuli, i tako naš svet suđenja funkcionise decenijama. Kada kažem naš, ne mislim samo na našu zemlju. Sudijska, kao i fudbalska, po-

rodica je globalna. Diljem naše planete postoje sudijske sekcije, udruženja, organizacije gde se ljudi okupljaju i na različitim jezicima, a opet za nas na jednom univerzalnom jeziku diskutuju na temu suđenja i fudbala.

Iz razgovora sa mnogim kolegama iz inostranstva, znam da u svakoj organizaciji postoje dobre i manje dobre sudije, šaljivdžije, tvrdoglavci, nervozne sudije, tužne sudije, plašljive, koji uvek nešto zaboravljaju, ali je svima zajednička strast, manja ili veća, za fudbalskim terenom.

U svemu tome važno je da postoji zdrav, stabilan i pravedan sistem, koji nikome neće oduzeti nadu i koji će svakome pružiti šansu. Nekada se sa suđenjem počinjalo u zrelim godinama života, premda ima i onih koji nikako da stignu do perioda zrelosti. Granica je počela da se spušta, iz godine u godinu, tako da danas u škole suđenja dolaze dečaci i devojčice koji još nisu punoletni. Možda se, ponekad, i preteruje u želji za instant uspehom i vrtoglavim napredovanjem, jer kao i u školskom obrazovanju, ne možete ići na fakultet ili doktorske studije ukoliko prvo ne završite osnovno obrazovanje i srednju školu.

Znajući, kao što je rečeno, da u škole suđenja dolaze mladi ljudi, adolescenti, neki još uvek u pubertetu, veoma je važan prvi kontakt sa njima. Važan je da biti mladi ljudi prihvatili i shvatili suđenje na pravi način i zavoleli ga od samog starta, jer to što budu osetili i doživeli prvih dana ili sedmica u svojoj organizaciji to će sa sobom nositi zauvek.

Važno je da im se pokaže, sopstvenim primerom ne rečima, povišenim tonovima ili neukusnim šalama, da je organizacija mesto na kome će naći prijatelje, fudbalske vernike, da će tu steći iskustvo, fudbalsko i životno, da je organizacija mesto na kome se cene ljudski kvaliteti i sportske vrednosti, i da će u organizaciji uvek naći one koji će biti spremni da ih saslušaju i da im svojim savetima pomognu.

To su samo neki od razloga zašto je organizacija važna. Siguran sam da sve sadašnje sudije ali i nove, koji će to tek postati, neće zaboraviti njenu ulogu i njen značaj.